

NEHÉZ ÖLNI!

I r t a S z a r k a G é z a

Kegyetlenül éhezünk akkoriban. Hónapok óta nem ettünk egy rendes húsos-ételt, és pótlásul kitaláltuk az étlapversenyt: ki tudja összeállítani a leggyönyörűsebb ételműsort. A pontszámban az lett a győztes, akinek étlapján malacpecsenye szerepelt töpörtyűs pároltkáposztával...

Szinte hallucináltunk a vágyódástól, már mi, férfiak, mert a nőknek külön gyomrot teremtett az Úristen. Azok jobban bírták, akárcsak a teve a szomjúságot a maga víztároló púpjával. Ők az erősebb nem.

Nekünk, gyenge férfiaknak bizony beszennyezte fantáziánkat a koplalás. A maguk testiségében éltük meg az ételcsodák lényegét, igazán elmondhattuk már 1946-ban, hogy a magunk részéről megoldottuk a távolbalátást. (Hej, ha a távolba-izlelést is megoldhattuk volna?!...)

Próbáltunk segíteni magunkon. A nagy pusztulásból maradt egy-két potyadék apróságunk, ezeken hidegvérrel túladtunk. Cipőtalp meg barnaliszt lett belőlük. Igazi, hús-vér ételig nem telt...

És akkor egyik este jó későn beállít Őcsi egy sivalkodó, rózsaszín kismalaccal. Fehér burett-kabátjába göngyölte, úgy hozta pólyástartásban, hogy feltűnést ne keltsen a drágakincsel. Persze az egész család összeszaladt. Még Dulin úr is előbújt odvából, a társbérló.

— Nem hiába álmodtam az éjjel tűzről! — lelkendezett Viri, a közepe lányunk. — Lánggal égett.

Csettintett nyelvével.

— No itt a szerencse, Virike, malacképében! — dörmögte Dulin úr elismerően. — Finom emse, York.

Agglegény volt Dulin úr, elméletileg mindenhez értett. Miután leadta szakvéleményét, visszavonult az odvába. Kiderült, hogy a malacot valóban a szerencsének köszönhattuk. Őcsi ugyanis szentül azt állította, hogy kártyán nyerte Csatáryéknál „falusi mukiktól”. Kissé kapatosak voltak és vakmerően játszottak. Mikor neki — már mint Őcsinek — kijött a két disznó a huszonegyesben, azonmód fölkapta a kisdisznót, a nyereménytárgyat, és rohant vele haza.

Hosszan, vizslatva néztem a gyerek szemébe. Kihívó, éles fény csattant vissza belőle.

— Nem hiszi, apu? Azt hiszi, szájréztam?! Nem mindenki olyan élehetlen, mint maguk!... Ma a kártya is munka! Érti?!

Nyeltem egyet. Forrt bennem az indulat, de most az egyszer legyűrtem. Valahogy éreztem, hogy igazat mond a gyerek. A malacról is, rólam is. Most ő volt a kenyérkereső, én az eltartott.

Ott feküdt a rózsaszínű kincs a faskosárban. Feltettük a konyhaasztalra, hogy mindenki jól megguszálhassa. Ittuk is ám éhes szemünkkel minden mozdulatát. En már ropogósnak láttam citrommal a szájában. Anyuka szakértő mozdulatokkal vakargatta pirhanyós háta-cskáját, ebben a pillanatban nem tudtam, az anya több-e benne vagy a szakácsnő?...

— Rózsabimbó, nyájas rózsabimbó! — repossz Magdus, a legnagyobb. Szerette Csokonait és minden reménytelen szerelme-

— Miért nem mindjárt Rozalinda?! — tört ki Őcsiből. — Csak kezdejétek ömlengeni! Aló, előre! Egy-kettő! Tüzet rakni! Forró víz! Káposzta!... Kaja, kaja! Malac-kaja! Hamm!...

Csámcsogott és nyerített. Kannibál volt. Rekedten suttofta:

— Én majd a nyakrészt!... De anyuka, majoránna is legyen benne! Sok majonánna!...

Tánpera perdült hugával. Két öccse vad mozdulatokkal utánozta őket. Az afrikai vadak lakomatánca jutott az eszembe, mikor ezeket a mozdulatokat láttam. Szégyeltem kissé magamat. Azt vettem ugyanis észre, hogy az én lábam is táncmozgásokat végez önkéntelenül, belső erők törvénye szerint. Bennem is dallammá vált az éhség és a közeli kielégülés közt fennálló feszültség. Képzetelem egén a sült malac ropogósra sült, sírós pofácskája cikázott, mint játékos üstökös.

— Jó volna citromot keríteni a szájába! — mondtam fontoskodva. — A holland festők is szeretik citrommal festeni a malacsültet...

— Nincs citrom!

— Akkor jó lesz a nélkül is!

Most fölnyiffant álmában Vica, a mi édes kis csöppségünk. Későn jött ajándék, a család szemefénye.

— És zsírunk sincs... — jelentette ki anyuka, miközben a nyöszörgő gyereket csitítgatta. Dugott öröm volt a hangjában. Tudtam, honnan fúj a szél. Nem is hagyott kétséget érzelmei iránt:

— És Vica se látta a malacunkat!... — mondta meggyőzően.

— Aha! Azért nincs zsír! — vakkant föl dühösen Őcsi. — Node majd lesz!

Rozalinda kivégzése másnapra maradt. Vica tejét kellett meglojni, hogy Rozalinda éhen ne haljon. Kitéttük az előszobába éjtszakára, és jól betakartuk zsákdarabokkal.

Ejféli körül megráz ám anyuka:

— Nem haldog? Valaki járkál az előszobában!... Csak nem?...

Ki kellett botorkálnom Rozalindához. Őcsit találtam nála.

— Csak arra voltam kíváncsi, megvan-e?! — tisztázta magát a gyerek.

Rozalinda édesen szuszogott a fekhelyén.

Hajnali felé megint megrázott az áldott kéz.

— Csak azt akarom mondani... — nehéz sóhajítás — mi lenne, ha... fölnevelnék?...

— Kit?

— A malacunkat.

— És mivel nevelnök föl?

— Hát kukoricával!... Lenne szép szalonna meg sonka!

— Gyönyörű! Csak éppen kukorica nincsen egy árva szem se!

— Elhetetlenek vagyunk!

— Hát igen. Feketézőkkel nem tudok huszonegyezni!

Most meg én sóhajtok. Ujból kellene születni!

Reggelre eltűnt a malac a fáskosárból. Anyuka fölsikított, mikor fölfedezte a bajt, de aztán kacagásba olvadt rémülete: Őcsi, miközben az anyja a konyhában tett-vett, Vica ágyába csempészte a malacot. Akkor már rózsaszín szalag volt a nyakába kötve, és Vica ámulva gyönyörködött a kis játszópajtásban.

Dulin úr sem volt tétlen. Reggel beállított egy kis csomag malac-tápszerrel. Kártyapartnerétől, a földműves-szövetkezet vezetőjétől szerezte. Ragyogott a szeme.

— De hiszen leöljük a malacot, Dulin bácsi! — tört ki a gyanú fiamból. — Megesszük! Igen, ma délben megesszük! Nincs irgalom! Egy órán belül itt vagyok a zsírral meg a gyantával! A malaccal ugyanis én rendelkezem, tisztelt nyöszörgő gyülekezet! Rozalinda az enyém, tehát kalória lesz belőle!

Dulin úr diplomatikusan mosolygott, ahogyan a született agglégények tudnak mosolyogni:

— Bejelentette, öcsém, a közigazgatási hatóságnál az állatot? Van vágási engedélye?

— Füttyölök a hatóságra! Füttyölök az engedélyre! — Éhes vagyok! Pont!

— De szigorú rendelet van, hogy kismalacot leolni tilos! Elpusztult állatállományunk újjáépítése!.....

— Nem érdekel, Dulin bácsi! Én magamat akarom újjáépíteni!

Szikrázó szemmel mérte végig a vacogó Törvénytiszteletet, és elviharzott, Mi inkább Dulin úrnak adtunk igazat. Elvégre vagy van rendelet vagy nincs! Nem lehet egy rongyos kismalacért esetleges büntetést kockáztatni!

Persze eldugtuk a kis rongyosat a póstás elöl is, mikor pedig a házmesterné feljött moslékért, dunyhát dobtunk reá. Vica is zárt ajtókat mögött babusgatta Rozalindát, és bölcsődalt gügyögött neki, Pompásan megértették egymást. Hol Vica gügyögött, hol a malac rőfögött. Tolmács se kellett hozzá!

De rövid pár nap alatt minket is megfőzött Rozalinda. Éppen hogy csak meg nem evett bennünket! Mert mondanom sem kell, hogy Ócsi hozott ugyan zsírt, de anyuka történetesen avasnak találta. Csak nem teszi tönkre a világ legédesebb malacának a rózsás húscskáját avas, fagyús zsírral! Ez éppen olyan lenne, mintha ibolyacsokrot olajszagú szardiniásdobozba tennénk!... Direkt család ez a zsír, fel kellene jelenteni az ilyen hamisítókat!...

Még a gondviselés is Rozalinda mellé szegődött. Egy mézáró ellágyulásán keresztül, ugyanis egy kiló lóhúst irányított felénk. Virinek pedig megsúgta a tippet, hogy Szentmihályon a kisbíróné éppen olyan gyümölcsöstálról ábrándozik, mint amilyen nekünk van, és ezért hajlandó egy fejlett kacsát föláldozni...

Rozalinda tragikumra hirtelen következett be, mint minden igazi tragédia. Egyik nap hosszú, zsemlyeszínű úrlappal megjelent ám nálunk a házmesterné.

„Kötelező állat-bejelentő”, — ez volt ráírva arra az úrlapra, melyet kezében szorongatott. Az ügyeletes rendőr ugyanis malac-szivítást hallott ki a házból, mikor előtte elsetált, hát most sürgősen ki kell tölteni a vallomást. De milyen vallomást!

Volt benne például egy ilyen rovat: „A birtoklás körülményei” (vétel, eladás, örökség, ajándék, szaporulat; kitől, hogyan, milyen feltétellel szerezte?). Csak éppen a legfontosabb nem volt benne: a kártya! Most írjuk be, hogy fiam huszonegyen nyerte két disznóval? Szóval: titkos hazárdjáték, kártyabarlang?!...

És még pontosan 16 kérdés várt pontos feleletre.

Heves szemrehányást tettem a házmesternénak: micsoda jogon

meri valaki az Öcsi malacutánzását *igazi* malacsivítésnek nevezni?! No csak Öcsim, sivits, és rőföj egy kicsit! A gyerek derekasan nekilátott, nekem pedig hahotáznom kellett, mert a szobából egy vékony *igazi* hang felelt neki, és ezt el kellett nyomni!...

— Mit tetszik gondolni, kedves Györe néni, ha valamelyikünk elkezd nyeríteni, akkor meg ló-bejelentőt írjak meg? Nálunk ebéd-idő előtt különböző kitéréseket lehet hallani!

A házmesterné sértődötten távozott. Fojtottan adtam ki a parancsot:

— Azonnal leölni!

Vicát átvittük a szomszédba. Mindenkinek a figyelme felém fordult. A víz már forrni kezdett, hozták a kést, a gyantát, a tálat meg a többi hóhér-késztséget.

Engem azonban nem lehet egykönnyen terrorizálni! Ki is fejtettem álláspontomat:

— Az én fölfogásom szerint — és ezt igazolja a társadalomtörténet is — minden valamirevaló társadalomban az asszonynépet illette a kis állatok kivégzése.

— A baromfi, az igen, — replikázott anyuka. — De ez nem baromfi! Tudtommal ez malac. Kis sertés!

— Tehát aprómarha! — csattantam föl diadallal. — Arany János világosan megmondja a Toldiban: „Aprómarhanyáj közt van szörnyű itélet!” De kik ítélnék? — kérdem én. Hallgassuk csak meg a nagy költő szavát a továbbiakban:

„A fehér cseléd közt a beteg se lomha,
Holmi kis vásárnál népesebb a konyha!”

Hol van itt a férfi? Tudtommal én nem vagyok fehér cseléd! Vita itt tehát nincs, a magyar irodalom legnagyobb tekintélye eldöntötte, hogy a malac-ölés a fehérnép kötelessége!...

De anyuka nem tágit. Ó bizony *senkit* le nem szúr! Gyilkos nem lesz. Nem folyt elég vér ebben a borzalmas háborúban?! Inkább éhen hal!

Könnyek jelennek meg a szemében, ezt pedig rendes férfi nem bírja.

Viri mentette meg a helyzetet:

— Csak Öcsi ölheti meg Rozalindát!

A fiú azonban váratlanul vétót emel. Ha oroszlán, bivaly, vagy rinocérosz volna, akkor pusztá kézzel menne neki! De így?... A hangja megtompul, mikor mondja:

— Istók zicsi, a Vicára gondolok, mikor a Rozalindát nézem. Az ő rózsaszínű arcoeskájára...

— Ne neked! — robban ki belőlem. — Ez a nyavalyás malac még a kannibálból is trubadurt csinál!

Maradt mint utolsó mentsvár Dulin úr. Beigértük neki a teljes jogú részesedést Rozalinda ropogós húsoeskájából, de a más-kor mogorva agglegény zavart mosollyal rázta meg galambbősz tin-cseit:

— Minden zsványságra kapható volnék egy illatos malac-kotletért, — de *ezt* a malacot nem tudnám megölni!

Olyan volt az arca, mint egy kezdő halotlkémé.

Viri is mélyítette a fancesalodást:

— Ha elképzelem, hogy a kis veséje kettészelve fekszik a tányéron...

Szipogott a nyomorult!

— Csend! — ordítottam föl magamból kikelve. — Elég legyen ebből az emberkinzásból! Vagy megöli valaki, vagy elajándékozzuk Rozalindát!!!

Ez hatott.

— Ide azt a kis Mukit! — yakkant föl fölényesen Öcsi. De most rosszul állt neki. Az orra lógott, a füle piros volt. Csak az úszóversenyen volt így elrongyolva, mikor második lett. Fogta a malacot, bebugyolálta egy zsákdarabba, és eltűnt vele.

Negyedóra mulva visszajött malac nélkül.

— Ott hagytam a Gerencsérnél, végezzon ő vele!

Gerencsér hentes volt, aki elvértve disznóhúst is mért...

Néma csendben vártunk egy félórát, mint temetésnél a gyászoló gyülekezet, ha soká jön a pap.

Mikor Gyuszi visszahozta Rozalinda fényesre tisztított tetemét, Viriből, Vicából kitört a sírás:

— Nem eszem belőle!... Nem eszem!... Édes Rozalindám!

Pedig a szemük kopogott az éhségtől. Még a végén a ravasz Dulin úrra marad a malac! Hirtelen sugallatom támadt. Kezembe fogtam a malacot, jól megnéztem, aztán diadallal kiáltottam föl:

— Tyűh gyerekek! Ez nem Rozalinda! A ravasz Gerencsér kieserelte egy kisebbre! Rozalindát pedig megtartotta magának!... hogy fölnevelje!... No megállj, betyár, adok én neked!

— Szóval él! — tört ki Viriből. — Eljen Rozalinda!

Az egész család éljenzett. Soha még malacot olyan megkönynyebült lélekkel nem fogyasztottak el, mint mi az „ál” Rozalindát.

Csak a veséjénél akadt meg a kezem. Ezt átadtam Virinek.

JÁTÉKAINK

*A festő némán néz körül keresve, mit találhat
hogy földerítse álmait s a puszta vásznat.
Izlelgeti a hópihék menyegzős látomását,
amint fehérbe bújnak mind a szájalmas, kopár fák.
Varjak az ágakon. A tetőn rozszant kémény.
Mily hasztalan búsong hajdani tündöklésén!
A gyöngytyukok visonganak, mint gyerekek a hóban.
Játékaink öröknek hitt zománca ugyan hol van?*

*Hol van a labda és az élestorkú szép síp,
mely túlharsogta századoknak szárnyaló zenéit?
Halacskáink zöld pikkelye csak halványan dereng föl.
Milyen vizekre úsztak át a nagyhasú üvegből?
S a szemtelen kis szajkó is vajjon most hol rikácsol?
Eltűnt. Más tájra költözött az ósdi kalitkából.*

Tűz T a m á s